

Teplo na pracovisku ako rizikový faktor

Mgr. Peter Rampášek, OZKOVO
Pracovné stretnutie ZCHFP SR, Šopoňa, 24. august 2018

Legislatívna úprava

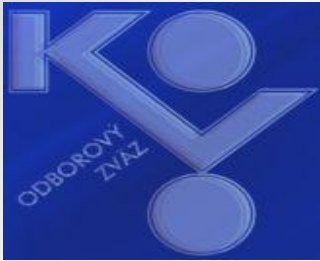

- **Od 1. marca 2016 Vyhláška MZ SR č. 99/2016 Z. z.**
- **o podrobnostiach o ochrane zdravia pred záťažou teplom a chladom pri práci, ktorá ruší**
- **nahrádza Vyhlášku MZ SR č. 544/2007 Z. z..**
- **Okrem toho boli vykonané aj zmeny vo**
- **Vyhláške MZ SR č. 448/2007 Z. z. o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík, a to Vyhláškou MZ SR č. 98/2016 Z. z..**
- **Zhrnutie základných informácií a požiadaviek v oblasti záťaže teplom u zamestnancov**

Základné pojmy - **TEPLO**

- **Záťaž teplom** – tepelná záťaž zamestnanca, ku ktorej dochádza pri prekročení maximálnej hodnoty prípustnej operatívnej teploty pre daný druh práce; stanovuje sa jej dlhodobá a krátkodobá únosnosť
- **Teplé obdobie roka** - obdobie s priemernou dennou vonkajšou teplotou vzduchu 13°C a vyššou
- **Mimoriadne teplý deň** – deň, v ktorom teplota vonkajšieho vzduchu nameraná v tieni dosiahla hodnotu vyššiu ako 30°C
- **Neaklimatizovaný jedinec** – zamestnanec počas 3 týždňov od nástupu na pracovisko, na ktorom sa hodnotí záťaž teplom
- **Dlhodobá práca** – práca zamestnanca dlhšia ako 4 hod./zmenu
- **Dlhodobá únosná záťaž teplom** – vyjadruje sa ako dlhodobá únosná čas práce, ktorého dĺžka je stanovená v prílohách Vyhlášky č. 99/2016 s ohľadom na teplotu, vlhkosť, prúdenie vzduchu, pohlavie zamestnancov, popr. ďalšie faktory (aklimatizácia zamestnancov, pracovný odev a pod.). Dlhodobá únosná čas práce je čas práce na pracovisku za celú pracovnú zmenu.
- **Krátkodobá únosná záťaž teplom** – vyjadruje sa ako krátkodobá únosná čas práce, ktorého dĺžka je stanovená v prílohách Vyhlášky č. 99/2016 s ohľadom na teplotu, vlhkosť, prúdenie vzduchu, pohlavie zamestnancov, popr. ďalšie faktory (aklimatizácia zamestnancov, pracovný odev a pod.). Krátkodobá únosná čas práce je to čas práce na danom pracovisku bez prerušenia (napr. čas práce medzi prestávkami, medzi výmenou pracovísk pri rotácii a pod.).
- **Triedy práce** – sú určené pre jednotlivé profesie (pracovné činnosti) podľa celkového priemerného energetického výdaja pri práci zamestnanca. Sú určené v prílohe č. 1 uvedenej vyhlášky a sú rozdelené do 4 tried, pričom trieda 1 sa delí na 1a, 1b, 1c a trieda 2 na podskupiny 2a a 2b.
- **Vonkajšie pracovisko** - pracovisko na otvorenom priestranstve, ktoré nie je alebo je len čiastočne chránené pred poveternosťnými vplyvmi.

Povinnosti zamestnávateľa

- Podľa § 8 uvedenej vyhlášky sa hodnotenie zdravotného rizika v tejto problematike
  - vykonáva pri činnostiach, pri ktorých je predpoklad
  - záťaže teplom z technologických dôvodov
  - pri dlhodobej práci na vonkajšom pracovisku za mimoriadne teplých dní
  - Pri týchto činnostiach sa vypracuje **posudok o riziku** a v prípade **potvrdenej záťaže teplom aj prevádzkový poriadok**.
  - Pri hodnotení je potrebné na základe akreditovaného merania mikroklimatických podmienok zhodnotiť a **zaradiť prácu zamestnancov do tried** 1a – 4 podľa celkového energetického výdaja vynakladaného na efektívny čas práce (viď tabuľka č. 1 v prílohe č.1 vyhlášky MZ SR č. 99/2016 Zamestnávateľ je povinný **na pracovisku pre zamestnancov zabezpečiť optimálne mikroklimatické podmienky**, ktoré sú určené v prílohe č. 2 vyhlášky pre teplé obdobie roka (tabuľka č. 1)

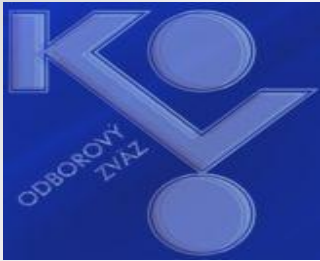
Triedy práce kategória. 1a,b,c

Trieda práce	Energetický výdaj q_M [W.m ⁻²]	Príklady činnosti
1a	≤ 80	Práca posediačky s minimálnou pohybovou aktivitou (administratívne práce, kontrolná činnosť v dozorniach a <u>velínoch</u>), práca posediačky spojená s ľahkou manuálnou prácou rukami a ramenami (písanie na stroji, práca s PC, jednoduché šitie, laboratórne práce, zostavovanie alebo triedenie drobných ľahkých predmetov).
1b	81 - 105	Práca prevažne posediačky spojená s ľahkou manuálnou činnosťou rúk a ramien v bežných pracovných podmienkach; presúvanie ľahkých bremien alebo prekonávanie malých odporov (riadenie osobného a koľajového vozidla, automatizované strojové opracovávanie a montáž malých ľahkých dielcov, kusová práca nástrojárov a mechanikov, práca v pokladniach).
1c	106 - 130	Prevažujúca práca s trvalým zapojením oboch rúk, ramien a nôh (riadenie nákladného vozidla, traktorov, autobusov a trolejbusov, robotnícky v potravinárskej výrobe, mechanici, strojové opracovanie a montáž stredne ťažkých dielcov, práca s ručným lisom). Práca postojacky s trvalým zapojením oboch rúk, ramien a nôh spojená s prenášaním bremien do 10 kg (predači vrátane pokladničiek, lakovanie, zvaranie, sústruženie, strojové vrtanie, robotník v oceliarni, valcovač hutných materiálov, ťahanie alebo tlačenie ľahkých vozíkov). Práca spojená s ručnou manipuláciou so živým bremenom, práca zdravotnej sestry alebo ošetrovateľky pri lôžku.

Triedy práce 2a, 2b

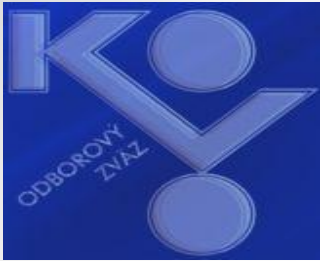
2a	131 - 160	Práca postojacky s trvalým zapojením oboch horných končatín občas v predklone alebo kľáčačky, chôdza (údržba strojov, mechanici, obsluha koksovej batérie, práce v stavebníctve - ukladanie panelov na stavbách s pomocou mechanizácie, skladníci s občasným prenášaním bremien do 15 kg, mäsiari na bitúnkoch, spracovanie mäsa, pekári, maliari izieb, operátori poloautomatických strojov, montážne práce na montážnych linkách v automobilovom priemysle, výroba kabeláže pre automobily, obsluha valcovacích tratí v kovopriemysle, hutná údržba, priemyselné žehlenie bielizne, čistenie okien, ručné upratovanie veľkých plôch, strojová výroba v drevospracujúcom priemysle).
2b	161 - 200	Práca postojacky alebo s chôdzou s trvalým zapojením oboch horných končatín, tupu, chôdza, práca v stavebníctve pri tradičnej výstavbe, čistenie menších odliatkov zbijačkou a bñúsením, príprava foriem na 15 až 50 kg odliatky, fúkači skla pri výrobe veľkých kusov, obsluha gumárenských lisov, práca s lisom v kováčňach, záhradnícke práce a práce v poľnohospodárstve). Chôdza po zvlnenom teréne bez záťaže.

Triedy práce kategória 3-4

- **Trieda práce 3**
- Činnosti: intenzívna práca ramenami a trupom. Ide o manipuláciu s ťažkými bremenami do 25 kg, o prácu s lopatou, s motorovou pílou. Patrí sem aj ručné kosenie, kopanie, tlačenie alebo ťahanie ručných vozíkov s ťažkým nákladom.
- **Optimálna ani prípustná teplota sa v tejto kategórii nestanovuje.**
- **Trieda práce 4**
- Činnosti: Je veľmi intenzívna činnosť v rýchlom až maximálnom tempe. Patrí sem práca so sekerou, intenzívna práca s lopatou alebo výkopové práce, ručné kovanie veľkých kusov, transport ťažkých bremien do 50 kg, chôdza po schodoch, na rampu alebo stúpanie po rebríku), rýchla chôdza viac ako 7,0 km/h, beh.
- **Optimálna ani prípustná teplota sa v tejto kategórii nestanovuje.**
- Na pracovisku, na ktorom sa prekračujú hodnoty prípustných mikroklimatických podmienok v dôsledku záťaže teplom z technologických zdrojov, a na ostatných pracoviskách za mimoriadne teplých dní sa čas práce upraví tak, aby sa dodržala dlhodobá a krátkodobá únosná záťaž teplom.

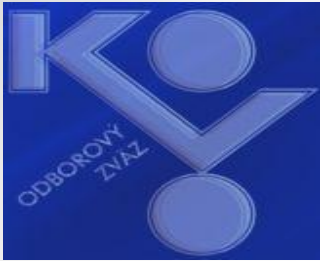

Pracovisko vs. **teplo**

- Predpoklady na optimálne podmienky na prácu má vytvoriť **stavebné riešenie budovy**; tam, kde to neumožňuje stavebné riešenie budovy, treba tieto podmienky zabezpečiť **technickými opatreniami**.
- **Na vnútornom pracovisku, na ktorom sa vykonáva dlhodobá práca a nemožno zabezpečiť optimálne mikroklimatické podmienky, zamestnávateľ zabezpečí prípustné mikroklimatické podmienky okrem:**
- ✓ **pracoviska, na ktorom nemožno technickými opatreniami odstrániť záťaž teplom z technologických dôvodov**
- ✓ **mimoriadne teplých dní**
- **Na pracovisku, na ktorom sa prekračujú hodnoty prípustných mikroklimatických podmienok v dôsledku záťaže teplom z technologických dôvodov, a na ostatných pracoviskách za mimoriadne teplých dní sa čas práce upraví tak, aby sa dodržal dlhodobý a krátkodobý únosný čas práce (hodnotenie podľa triedy práce, nameranej teploty na pracovisku, pohlavia - viď tabuľky 1 – 15 v prílohe č. 3 vyhlášky) a zabezpečí pitný režim.**

Pitný režim - teplo

- Súčasťou opatrení na ochranu zdravia pri záťaži teplom je **zabezpečenie pitného režimu (§ 7):**
- zamestnávateľ zabezpečí na svoje náklady pitnú vodu na mieste výkonu práce alebo na inom vhodnom mieste určenom vnútorným predpisom
- v prípade dlhodobej práce pri záťaži teplom (t. j. v prípade úpravy pracovného času pri prekročení prípustných hodnôt operatívnej teploty tak, aby sa dodržal čas dlhodobo a krátkodobo únosný – mimoriadne teplé dni, teplo z technologických dôvodov; pri dlhodobej práci na vonkajšom pracovisku počas mimoriadne teplých dní) zabezpečí zamestnávateľ na svoje náklady aj **minerálne nápoje. Ich množstvo sa určí na základe výpočtu** podľa tabuľky uvedenej v prílohe č. 4.
- **podľa zákona NR SR č. 124/2006 Z. z.** v znení neskorších predpisov (§ 6) je zamestnávateľ povinný zabezpečovať zamestnancom **pitný režim**, ak to vyžaduje ochrana ich života alebo zdravia. Zabezpečovanie pitného režimu je zamestnávateľ povinný **upraviť vnútorným predpisom.**

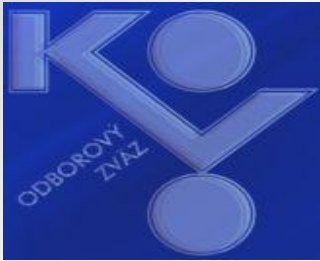
Pitný režim - teplo

Trieda práce	Energetický výdaj $q_M [W \cdot m^{-2}]$	Náhrada tekutín za pracovnú zmenu	
		t_o (°C)	(litre)* (litre/1 °C)
1a	≤ 80	31 - $\geq$ 36	0,9 - 2,7 (0,36)**)
1b	81 - 105	27 - $\geq$ 34	0,9 - 3,1 (0,24)
1c	106 - 130	24 - $\geq$ 32	0,9 - 2,8 (0,24)
2a	131 - 160	20 - $\geq$ 29	0,9 - 2,8 (0,21)
2b	161 - 200	16 - $\geq$ 27	0,9 - 2,8 (0,17)
3	201 - 260	15 - $\geq$ 24	1,2 - 3,0 (0,2)
4	>260	15 - $\geq$ 21	1,6 - 3,0 (0,23)

Náhradné opatrenia - teplo

- zmena dĺžky pracovnej zmeny
- posun začiatku pracovnej zmeny
- zaradovanie prestávok v práci
- predĺženie prestávky na obed
- pobyt v klimatizovaných priestoroch
- striedanie (rotácia) zamestnancov
- klimatizácia alebo nútené vetranie
- tienenie
- sprchovanie a ochladzovanie
- vhodné oblečenie
- pitný režim

Iné opatrenia - teplo

- V zmysle Vyhlášky MZ SR č. 99/2016 Z. z.:
- V prípade práce pri zdrojoch sálavého tepla, pri ktorých je nameraná teplota viac ako 43 °C sa použije ochrana proti sálavému teplu.
- Podľa § 3 ods. 5) na vnútornom pracovisku, na ktorom sa vykonávajú práce zaradené do tried práce 1a a 1b, majú byť splnené aj tieto požiadavky:
  - a) rozdiel teploty vzduchu medzi úrovňou hlavy a členkov nie je väčší ako 3 °C,
  - b) asymetria teploty sálania od okien alebo od iných chladných zvislých povrchov nie je väčšia ako 10 °C,
  - c) asymetria teploty sálania od teplého stropu alebo od iných vodorovných povrchov nie je väčšia ako 5 °C.
- Podľa § 3 ods. 6 - počas pracovnej zmeny nesmie byť hlava zamestnanca vystavená priamemu slnečnému žiareniu (sálavé teplo) viac ako 10 minút (riešenie vzájomnej polohy okien, protislničných clôn a pracovných miest).
- Povrchová teplota pevných materiálov, strojov a technických zariadení pri trvaní dotyku s nekrytým povrchom tela zamestnanca počas celej pracovnej zmeny nesmie byť vyššia ako 43°C, pričom dotyková plocha nesmie presiahnuť 10 % povrchu tela.

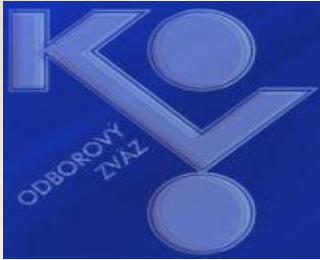
Rizikové práce - teplo

- **Legislatíva nepripúšťa vykonávanie práce na pracoviskách s prekročením limitných (prípustných) hodnôt operatívnej teploty v čase dlhšom, ako je stanovený dlhodobý a krátkodobý únosný čas pre dané podmienky. Potvrzuje to aj novelizácia Vyhlášky MZ SR č. 448/2007 Vyhláškou č. 98/2016 Z.z.:**
- **Do kategórie prác 2** z hľadiska zdrav. rizík pri faktore práce „záťaž teplom“ sa zaraďujú práce:
  - □ dlhodobý vykonávaný na vnútornom alebo vonkajšom pracovisku, kde v dôsledku tepelnej záťaže z technológie je prekročená prípustná hodnota operatívnej teploty, ale miera záťaže nevyžaduje obmedzenie času práce dodržiavaním dlhodobým a krátkodobým únosným časom práce □ práce vykonávané na vonkajšom pracovisku počas teplého obdobia roka
- **Do kategórie prác 3** z hľadiska zdravotných rizík pri faktore práce „záťaž teplom“ sa zaraďujú práce dlhodobý vykonávané na vnútornom alebo vonkajšom pracovisku, kde v dôsledku tepelnej záťaže z technológie je prekročená prípustná hodnota operatívnej teploty a ochrana zdravia zamestnanca vyžaduje dlhodobé obmedzenie času práce dodržiavaním dlhodobým a krátkodobým únosným časom práce
- **Kategória 4** sa neurčuje.

Teplo v práci

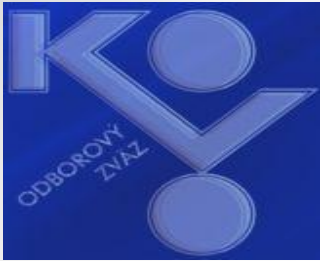
- **Čo s nami robia vysoké teploty**
- Výrazne znižujú výkonnosť v práci, vedú k zvýšenej únave, môžu spôsobiť prehriatie organizmu a zvýšenú telesnú teplotu.
- Môžu spôsobiť malátnosť, ospalosť, bolesti hlavy, závraty, nevoľnosť, ale aj vracanie.
- Ak vykonávate prácu pri zdroji sálavého tepla z rôznych technológií, ľahko môže dôjsť k prehriatiu až ku kolapsu organizmu.
- Malátnosť a znížená reakčná schopnosť zamestnanca zapríčinené horúčavami môžu mať vplyv aj na zvýšené nebezpečenstvo vzniku pracovných úrazov.
- Prínos zamestnanca pracujúceho v horúčavách je slabší, preto mu treba pomôcť opatreniami na zvládnutie neznesiteľných horúčav.

Aplikačné problémy- teplo

- **POZOR!**
- zamestnanci nemôžu byť vystavení nežiaducemu priamemu ochladzovaniu tela
- klimatizáciu a ventilátory treba preto riadne nasmerovať
- **Úprava režimu práce**
- zamestnávateľ **by mal** umožniť zamestnancom prestávky v práci, aby sa mohli ochladiť sprchovaním alebo osviežiť pokožku vodou
- najmä pri prácach s nadmernou fyzickou záťažou **by mal** zamestnávateľ posunúť začiatok pracovnej zmeny
- trvanie a množstvo prestávok by **si mali** zamestnanci dohodnúť so zamestnávateľom

Ďakujem za pozornosť'-
chlad nás len čaká

